

va hrvatskih biskupa, u središtu je pažnje Franje Velčića. Damir Sabalić opisuje *Inventarizaciju staroga knjižnog fonda u samostanskim knjižnicama na Kvarneru (771-778)*. Darko Žubričić u članku *Putokazi Branka Fučića (779-792)* piše o svojim susretima s B. Fučićem i mogućnostima korištenja računala za arhiviranje glagoljičnih tekstova.

Deveta cjelina sadrži tri priloga: raspored rada (795-805), kroniku znanstvenog skupa (807-814) Tomislava Galovića i Perice Dujmovića (prethodno objavljenu u *Croatica Christiana periodica*, god. 34, br. 65, Zagreb 2010., str. 209-216) te kazalo osobnih i zemljopisnih imena (815-841).

Svako objavljeno izlaganje sa znanstvenoga skupa opremljeno je pripadajućim sažetkom na stranom jeziku. Vjerojatno je izbor stranoga jezika na kojemu se objavljuje sažetak ovisio o autoru objavljenoga izlaganja pa se mogu pronaći sažeci na talijanskom, francuskom, njemačkom i engleskom jeziku. Zbornik je popraćen velikim brojem crno-bijelih slikovnih priloga.

Iz rasporeda rada može se vidjeti kako nisu objavljeni svi izlagani tekstovi, preciznije dvanaest članaka, čiji su autori Drago Roksandić, Branko Kukurin, Anton Meden, Ranko Starac, Nino Novak, Ivan Basić, Miljenko Jurković, Dolores Čikić, Lavinia Belušić, Vesna Bauer Munić, Vlasta Zajec te Christian Hannick. Sažeci tih izlaganja mogu se pronaći na hrvatskom i engleskom jeziku u knjižici *Raspored rada i sažetci izlaganja Međunarodnog znanstvenog skupa o životu i djelu akademika Branka Fučića (1920.-1999.) Az grišni diak Branko pridivkom Fučić* (Malinska – Dubašnica 2009., 116 str.).

Prikazani zbornik donosi vrijedne podatke ne samo o Branku Fučiću kao istraživaču i valorizaciji njegova rada, nego i o hrvatskoj glagoljičnoj baštini sa paleografskog, povijesnog, kulturnog i drugih aspekata. U prvome redu valja istaknuti agilnost urednika Tomislava Galovića koji je uspio prikupiti tekstove i urediti toliko opsežnu knjigu.

Ozren Kosanović

Zbornik o Šimi Ljubiću. Zbornik radova s Međunarodnoga znanstvenog skupa, ur. Tihomil Maštrović, Hrvatski studiji Sveučilišta u Zagrebu, Zagreb 2009., 744 str.

Zbornik radova s međunarodnoga znanstvenog skupa održanog od 3. do 6. listopada 2007. u Zadru i Starom Gradu na otoku Hvaru obuhvaća 33 rada hrvatskih i inozemnih stručnjaka koji su obradili različite aspekte djelovanja Šime Ljubića, jednog od začetnika hrvatske književne historiografije, moderne hrvatske historiografije te arheologije. Skup je održan povodom 111. obljetnice smrti ovog akademika (Stari Grad, 1822.-1896.) u organizaciji Hrvatskih studija Sveučilišta u Zagrebu u suradnji sa Sveučilištem u Zadru, Filozofskim fakultetom Sveučilišta u Zagrebu, Filozofskim fakultetom Sveučilišta Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, Filozofskim fakultetom Sveučilišta u Rijeci, Maticom hrvatskom Varaždin i Hrvatskim filološkim društvima iz Zadra i Zagreba, a pod pokroviteljstvom Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti. Glavni urednik zbornika je Tihomil Maštrović, dok urednički odbor sačinjavaju Dunja Fališevac, Ernest Fišer, Radoslav Katičić, Nikica Kolumbić, Stanislav Marijanović, Miroslav Šicel, Ivo Škarić i Ante Uglešić, te tajnik uredništva Marinko Šišak.

Zbornik započinje radom *Široki istraživački zahvat Šime Ljubića* (11-20) Radoslava Katičića. U njemu autor donosi istraživački put Šime Ljubića koji je svoje djelovanje započeo kao pristaša hrvatskog narodnog preporoda te se bavio književnošću, da bi se kasnije asimilirao u mnogim znanstvenim granama u kojima je ostavio svoj trag kao povjesničar književnosti, istraživač arhiva, izdavač diplomatskih dokumenata, povjesničar, arheolog, te numizmatičar.

Tomislav Raukar autor je rada *Pregled hrvatske povijesti Šime Ljubića i početci moderne hrvatske historiografije* (21-39), u kojem kritički analizira Ljubićevu sintezu *Pregled hrvatske povijesti* objavljenu u Rijeci 1867. godine, koja daje pregled hrvatske povijesti od početaka pa do sredine 19. stoljeća. Osim što je istaknuo važnost ovog djela u razvoju moderne hrvatske historiografije, autor ga stavlja u kontekst vremena u kojemu je ono nastalo, tumačeći na koje je sve načine to djelo utjecalo na razvoj hrvatske historiografije.

Sljedeći rad u zborniku je *Šime Ljubić – povijest i identitet: metoda, funkcija i ideologija od zavičajnosti do rodoljublja* (41-66) Nikše Stančića koji se sastoji od dva dijela: *O metodi i mjestu u povijesti hrvatske historiografije – između Kukuljevića i Račkog* u kojem se ocjenjuje Ljubićev rad kao povjesničara koji je izgradio svoju znanstvenu metodu u skladu s kretanjima koja su tada vladala u suvremenoj europskoj historiografiji te *Povijest i identitet* u kojem se analizira njegov historiografski rad u okviru afirmacije različitih slojeva kulturnog identiteta kojem je pripadao, počevši od lokalpatriotskog i dalmatinskog, pa sve do južnoslavenskog i slavenskog, te jugoslavenstva Strossmayera i naposljetku do hrvatstva.

Rad Zlate Šundalić *Stara slavonska književnost u djelu Šime Ljubića* (67-92) govori o jednom segmentu Ljubićeva djela *Ogledalo književne povijesti jugoslavjanske* (knj. 2, Rijeka 1869.) koji se odnosi na staru slavonsku književnost. Osim što je dala kratku bibliografiju njegovih djela, autorica je naglasak stavila na Ljubićevo predstavljanje stare slavonske književnosti i njegov boravak u Osijeku te je pokušala odgovoriti na pitanje je li njegovo *Ogledalo* povijest ili pak pregled stare slavonske književnosti. Uz navedeno, u radu se objašnjava i koliko su utjecaja na Ljubića imali njegovi prethodnici kao što su Kukuljević ili Šafařík, te u kojoj je mjeri danas to djelo značajno za povjesničare književnosti.

Ivan Pederin je u radu *Šime Ljubić, Kukuljević i pitanje ilirizma* (93-100) prikazao Ljubićev doprinos ilirizmu, te je pojasnio koliko je on utjecao na oblikovanje nacionalne svijesti kod Hrvata. Ono po čemu je Ljubić bio specifičan jest to da je potekao iz južnohrvatske kulture koja je u velikoj mjeri bila bliska talijanskoj, pa je to jedan od razloga zašto ne pridodaje veliku pozornost važnosti jezika, te je hrvatska počela stavlja u antiku. Međutim, na Ljubića je utjecao Kukuljević koji je otkrio glagoljicu kao pravo staro hrvatsko pismo, te ga je na taj način približio ilirizmu, i zahvaljujući tome Ljubić je postao jedan od glavnih zagovornika južnohrvatskog municipalizma.

Rječnik uglednih Dalmatinaca Šime Ljubića i hrvatska biografska literatura (101-109) rad je Josipa Bratulića u kojemu autor analizira navedeno Ljubićevo djelo, osvrćući se na njegove prethodnike kao što su Ambroz Gučetić, Marko Dumanić, Ignjat Đurđević i drugi, kao i suvremenike kao što su Petar Stanković i Ivan Kukuljević Sakcinski, koji su se također bavili tom vrstom leksikografskog rada. Također, daje i kratak pregled leksikografskih izdanja koja su nastale u 20. stoljeću.

O Ljubićevom djelovanju u dalmatinskom preporodnom listu *Zori dalmatinskoj* pisao je Tihomil Maštrović (*Suradnja Šime Ljubića u Zori dalmatinskoj*; 111-124). Ono što je povezivalo Ljubića sa *Zorom* jest Zadar, gdje se školovao i završio bogosloviju 1846. godine, ujedno i grad u kojem se navedeni preporoditeljski list izdavao. On je u tom listu objavljivao svoje priloge s područja književne, kulturne i političke povijesti, etnografije, numizmatike, gospodarstva, te povijesti prava i sudstva od samog početka izlaženja 1844. godine.

Ljubićevu prisutnost u talijanskoj leksikografiji obradila je Valnea Delbianco u radu *Šime Ljubić u talijanskoj leksikografiji* (125-136). U radu se objašnjava kako je u talijanskoj javnosti naj-

više odjeka imao Ljubićev *Biografski leksikon uzoritih muževa Dalmacije* koji je doživio i dva izdanja u talijanskim gradovima, 1938. u Veneciji, gdje je objavljena knjižica s izabranim ulomcima, te 1974. godine u Bologni gdje je objavljen pretisak izvornika. Autorica navodi razloge izostavljanja Ljubića iz talijanskih leksikografskih djela, te u kojim okolnostima je dolazilo do povremenog interesa za njegov lik i djelo u Italiji.

Nikša Petrić je u svom radu obradio uz Šimu Petrića još jednog značajnog Starograđanina Petra Nisitea (*Petar Nisiteo i Šime Ljubić*; 137-144). Osim što ih je povezivao rodni grad, obojica su djelovala u 19. st., te su se istaknuli na području književnosti, povijesti i arheologije. Autor u radu objašnjava njihove odnose i razloge zbog čega je Nisiteovo djelo danas uglavnom zanemareno.

Šime Ljubić i Jugoslavenska akademija znanosti i umjetnosti (145-163) rad je Tihane Luetić u kojem je prikazano Ljubićevo djelovanje i njegov utjecaj u okviru Jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti, čiji je član bio od 1866. godine. Autorica je naglasak stavila na njegovo djelovanje dok je obnašao dužnost upravitelja *Zemaljskog narodnog muzeja* koji je od 1867. do 1878. godine bio pod upravom JAZU. Osim navedenog, autorica se dotiče i teme njegova rada na objavljivanju izvora u suradnji s *Akademijom*.

Sljedeći rad u zborniku je rad Nine Aleksandrov Pogačnik *Metodološki okvir Jagićeve recenzije Ogledala književne povijesti jugoslavjanske Šime Ljubića* (165-173). Autorica u njemu analizira međuodnos Vatroslava Jagića i Šime Ljubića na temelju Jagićeve recenzije navedenog djela, koja je objavljena u listu *Književnik* 1865. godine, te Jagićevo neslaganje s Ljubićevim pristupom književnosti i metodološkim instrumentarijem što ga je koristio pri nastanku *Ogledala*. U radu se zaključuje kako su njihovi različiti metodološki pristupi odredili daljnji razvoj hrvatske književne historiografije.

Mateo Bratanić autor je rada *Razmatranje Šime Ljubića o vezama povijesti s drugim znanostima i njenoj didaktičkoj primjeni* (175-185) u kojem analizira Ljubićevo rukopisnu raspravu *Relazioni della storia colle altre scienze e relativo metodo d'insegnamento nelle scuole*, koja se danas čuva u Državnom arhivu u Zadru, a u kojoj se Ljubić bavi teorijom povijesti, preciznije važnosti povijesti kao fundamentalne znanosti. Autor zaključuje kako Ljubić u toj raspravi ulazi u područje interdisciplinarnosti, što ga čini pionikom suvremenih znanstvenih pogleda te smatra da njegove spoznaje mogu prenijeti vrijedne i korisne zamisli koje pomažu pri boljem shvaćanju povijesti kao znanosti i njezine didaktičke važnosti.

Ljubićevim djelom *Ogledalo* bavila se i Sandra Ham koja je u svom radu obradila temu uporabe jezika u navedenom djelu (*Hrvatski jezik u Ljubićevu Ogledalu jugoslavjanskom*, 187-207). Drugim riječima, autorica je, osim što je analizirala obilježja jezika koje je Ljubić koristio u *Ogledalu*, također pokušala rasvijetliti jesu li ta obilježja bliža književnojezičnoj stilizaciji zagrebačke škole ili pak hrvatskih vukovaca. U kontekstu toga objasnila je i njegov stav prema srpskom jeziku, kao i prema ostalim europskim jezicima, te njegova razmatranja o razlikama između hrvatskoga i srpskog jezika.

Ljiljana Kolenić također je obradila temu jezika u Ljubićevom *Ogledalu*. U radu *Pogled u leksik Ljubićeve Ogedala* (209-228), osim što je ukratko objašnjena struktura navedenog djela, težište je stavljeno na leksik koji Ljubić upotrebljava. Autorica zaključuje kako je on uglavnom koristio hrvatsko nazivlje s tek ponešto međunarodnica, dok jezične, slovopisne i leksičke osobine pripadaju jeziku zagrebačke filološke škole. Na kraju rada nalazi se dodatak koji sadržava *Popis frazema u Ljubićevu Ogledalu*.

Proturječnosti u jezikoslovnim promišljanjima Šime Ljubića (229-246) rad je Vlaste Rišner u kojem se opisuju Ljubićeve proturječnosti pri određenju filoloških pojmova, u koja se ubrajaju različita imenovanja i opisi istog pojma, ili pak različita metodologija opisa istog. Osim navedenog, autorica uspoređuje upotrebu i opis naziva jezika, kao i odnos osnovnoga teksta i brojnih bilježaka, te polemizira o stilskim i gramatičkim razlikama jezika Ljubićevih bilježaka i osnovnoga, književnopovijesnoga i jezičnog opisa. Kao i autori prethodnih dvaju radova u zborniku, i autorica je težište stavila na analizu *Ogledala*. Također, pažnju je posvetila i Ljubićevom odnosu spram čakavskog jezika i njegovu odnos spram Dubrovnika i dubrovačke književnosti, te je zaključila kako je on čakavštinu smatrao književnim jezikom svih pisaca najstarije hrvatske književnosti, a njegova proturječnost u jezikoslovnim promišljanjima najvjerojatnije je rezultat društvene i političke situacije koja je tada vladala u Hrvatskoj.

O Ljubićevom *Ogledalu* govori i Jadranka Mlikota u radu *Jezik Ljubićeve Ogledala (247-272)*. U njemu je obradila navedeno djelo s pravopisnog, slovopisnog, fonološkog, morfološkog i sintaktičkog gledišta te je zaključila kako jezik toga djela pripada na svim opisanim razinama zagrebačkoj filološkoj školi, koja je obilježila hrvatski književni jezik 19. stoljeća.

Vinko Brešić je u svom izlaganju *Šime Ljubić i počeci hrvatske književne povijesti (273-276)* dao okvir za teorijsko-metodološki i povijesni kontekst Šime Ljubića i njegova *Ogledala*, koje je jedno od prvih djela takvog tipa u nacionalnoj književnoj historiografiji.

Rad Roberta Bacalje *Šime Ljubić i Vatroslav Jagić (277-291)* govori o odnosu dvaju jezikoslovaca. Osim što je rasvijetlio bliske znanstvene veze između Jagića i Ljubića prateći književnokritičke, književnopovijesne, polemičke i memoarske diskurse, autor donosi i raščlambu njihove korespondencije u kojoj se otkrivaju njihovi odnosi. Autor zaključuje kako je interakcija između Ljubića i Jagića zaslužna za podizanje razine metodologije u pojedinim znanstvenim granama, te je na taj način stvoren preduvjet za razvoj hrvatske znanosti. Rad je značajan i zbog toga što se iz njega može iščitati i niz detalja koji govore o radu JAZU od njezinih početaka pa do kraja 19. stoljeća.

Recepcija Šime Ljubića (293-307) idući je rad u zborniku autorice Martine Čavar. U njemu se prati kontinuitet, recepcija, značaj i presjek glavnih Ljubićevih djela od trenutka njihova nastanka sve do današnjih dana. Iako je naglasak stavljen na promatranje Ljubića kao začetnika hrvatske književne historiografije, zaključuje se da se on najviše istaknuo kao vrstan povjesničar, arhivist, numizmatičar i arheolog.

Andrea Sapunar Knežević autorica je rada *Šime Ljubić o hrvatskim piscima zapadne Ugarske i Donje Austrije (309-322)*, u kojem se zapravo govori o Ljubićevom odnosu spram književnosti s područja gradišćanskih Hrvata, koje on naziva "književnošću pisanom kajkavštinom". Dru-gim riječima, on kajkavsku i hrvatsku književnost zapadnougarske regije stavlja pod zajednički nazivnik. U radu se pokušava odgovoriti na pitanje zašto je Ljubić Hrvate zapadnougarske regije i Donje Austrije smatrao ugarskim kajkavcima.

Rad *Pisci bokokotorskog književnog kruga u hrvatskoj povijesnoj dijakroniji od Š. Ljubića do S. P. Novaka (323-333)* rad je Vande Babić u kojem se istražuje zastupljenost bokokotorskih pisaca u Ljubićevom *Ogledalu* te u kasnijim povijestima književnosti. Također pokušava odgovoriti i na pitanje koji je bio Ljubićev stav spram bokokotorskoga kruga hrvatskog književnog izričaja, te jesu li oni u starijim razdobljima bili više zastupljeni i proučavani nego danas. Da bi odgovorila na to pitanje, autorica daje iscrpnu sliku odnosa povjesničara književnosti prema tom književnom krugu, stavljajući naglasak na nove spoznaje Slobodana P. Novaka.

O Ljubićevoj suradnji u trima značajnim periodičkim publikacijama 19. stoljeća govori rad Ane Batinić (*Suradnja Šime Ljubića u Nevenu, Viencu i Obzoru*; 335-346). U njemu se daje pregled priloga koje je Ljubić objavljivao u navedenim časopisima od 1855. do 1883. godine te se zaključuje kako teme tih priloga svjedoče o Ljubićevoj svestranosti, pa ga se s pravom smješta među najplodnije i najutjecajnije hrvatske učenjake 19. stoljeća.

Rad Perside Lazarević Di Giacomo *Spomenici o Šćepanu Malom Šime Ljubića* (347-366) govori o zbirci dokumenata koje je priredio Šime Ljubić 1870. godine, a koji se odnose na boravak Šćepana Malog, koji se lažno predstavljao kao ruski car Petar III., u Crnoj Gori od 1766. do 1773. godine. Šime Ljubić se bavio proučavanjem dokumenata iz Državnog arhiva u Veneciji o Šćepanu Malom, te se prvi dio ovog rada odnosi na proučavanje njegova pristupa navedenim dokumentima. Drugi dio rada odnosi se na različite aspekte dokumenata uvrštenih u zbirku, te pristupa raznih autora ovom pitanju, kao i uvid u kontekst same povijesne situacije koja je utjecala na to da Šime Ljubić odabere ove dokumente kao predmet proučavanja.

Idući rad u zborniku govori o Ljubićevom doprinosu istraživanju narodnih običaja i usmene narodne književnosti Dalmatinske zagore (*Ljubić kao istraživač narodnih običaja Dalmatinske zagore*; 367-381). Autorica rada Hrvojka Mihanović-Salopek dala je analizu, odnosno objasnila značaj i nedostatke Ljubićeve knjige *Običaji kod Morlakah u Dalmaciji* (Zadar 1846.), koja je zapravo kritička reakcija i nadopuna knjizi *Viaggio in Dalmazia* (Venecija 1744.) talijanskog opata Alberta Fortisa. U radu se zaključuje kako je navedeno djelo značajno jer utire put daljnjim etnološkim istraživanjima.

Etnološki rad Šime Ljubića u svjetlu komparativne imagologije (383-406) Jevgenija Paščenka bavi se sličnom temom kao i prethodni rad u zborniku. Naime, autor je valorizirao Ljubićevo djelo *Običaji kod Morlakah u Dalmaciji* sa stajališta imagologije, istraživačke grane komparativne književnosti koja se bavi proučavanjem predodžbi o narodima i kulturama u književnim tekstovima. Autor proučava navedeno djelo stavljajući ga u kontekst hrvatskog romantizma, posebice u stavu prema ideji slavenskog zajedništva, uspoređujući ga s ukrajinskom romantizmom.

Ružica Pšihistal je u radu *Ljubićeve rukopisna zbirka narodnih pjesama s otoka Hvara* (407-428) prikazala navedenu zbirku koja se kao cjelovita i priređena za tisak čuva u HAZU, a njezin nepotpuni prijepis u Institutu za etnologiju i folkloristiku. Iako zbirka nikada nije cjelovito objavljena, ona je ipak ušla u važne antologije i izbore ne samo hvarskog i dalmatinskog, nego i hrvatskoga narodnoga pjesništva općenito. Osim što je dala opis i odredila metodologijske smjernice, kao i temeljne tematsko-motivske i stilsko metričke sastavnice zapisanih pjesama, autorica je nastojala u radu rasvijetliti rani dio Ljubićeve znanstvena rada, koji je tada bio vezan uglavnom za književne i filološke teme.

Referat sa znanstvenoga skupa *Granice Ljubićevog kampanilizma* (429-438) Slobodana Prosperov Novaka idući je rad u zborniku u kojem se razlaže mračna strana Ljubićeve zavičajnosti, odnosno njegov lokalpatriotizam prema Starom Gradu, čime je navukao bijes brojnih građana grada Hvara. Da bi približio njegov provincijalizam autor se oslanja na Ljubićeve knjižice tiskanu 1873. godine *Faria, Stari Grad a ne Hvar*, u kojoj se, po mišljenju autora, dogodio glavni Ljubićev kampanilistički ispad, gdje on na talijanskom jeziku diskutira s anonimima o tome koji je veći i važniji – njegov Stari Grad ili njihov Hvar. Kampanilizam, odnosno patetični odnos prema zavičaju i uzdizanje istog spram ostalih naselja i gradova, autor stavlja u moderni kontekst dajući primjere modernog kampanilizma.

Dubrovačka dionica Ljubićeve povjesnice (439-446) rad je Antuna Paveškovića, u kojem se opisuje Ljubićev odnos prema dubrovačkim piscima, kao i njihova zastupljenost u *Ogledalu*. Zaključuje kako je on Dubrovčane prikazao kao bitan dio hrvatske književnosti, iako važnost Dubrovnika u konstituiranju moderne hrvatske književnosti i kulture nije prepoznao, te da je sistematizirao dotad brojne raspršene činjenice o brojnosti hrvatskih književnika onoga doba.

Diana Stolac dala je pregled Ljubićevega djelovanja za njegovog boravka u Rijeci gdje je službovao od 1863. do 1867. godine radeći kao profesor povijesti, talijanskog i staroslaven-skog jezika u riječkoj gimnaziji (*Riječke godine Šime Ljubića*; str. 447-458). Osim što je radio kao profesor, bio je i aktivan u radu Riječke narodne čitaonice. U radu je analizirana i korespondencija između Ljubića i Franje Račkoga, kao i gimnazijska godišnja izvješća, te je na taj način autorica dopunila saznanja o Ljubićevim riječkim godinama.

Autorica idućeg rada u zborniku je Sanja Majer-Bobetko koja u radu *Glazbeno-historiografski prinosi Šime Ljubića* (459-467) težište istraživanja stavlja na Ljubićeve glazbenohistorijske priloge koje je objavio prvenstveno u leksikonu *Dizionario biografico degli uomini illustri della Dalmazia* te *Ogledalu*. U navedenim djelima Ljubić je dao osnovne podatke o osobama koje su se u užem i širem smislu bavile glazbom, te je na taj način usprkos brojnim nedostacima, pružio informacije o dovezima i postignućima hrvatske glazbene historiografije koja je tada još uvijek bila u svojim počecima.

Još jedan prinos osvjetljavanju Ljubićevih glazbenohistorijskih priloga dala je i Gorana Doliner u radu *Hrvatska glazbena historiografija i vrednovanje glazbenih podataka u djelu Alberta Fortisa i Šime Ljubića* (469-480). Autorica je na temelju Ljubićevega djela *Običaji kod Morlakah u Dalmaciji* usporedila srodne podatke i postavila poveznice koje se javljaju između navedenoga djela i podataka koje nam donosi Albert Fortis.

Autori Ana Šverko i Andro Krstulović Opara u radu *Starigradska vila don Šime Ljubića* (481-490) arhivskim su istraživanjem analizirali, datirali i opisali navedenu vilu koja se nalazi uz njegov mauzolej.

Posljednji rad u zborniku, kojim ujedno i završava prvi dio koji se odnosi na radove izlagača sa simpozija, rad je Ernesta Fišera *Hrvatska kajkavska književnost u Ogledalu Šime Ljubića* (491-498). U njemu se Ljubić prikazuje kao prvi hrvatski kajkavolog koji je, unatoč brojnim poteškoćama kao što su manjkavost izvora i relativno ograničena bio-bibliografska vrela, učinio prvi značajni iskorak pri istraživanju hrvatske kajkavske književnosti, te je prvi dao književnopovijesni pregled 181 kajkavskog autora do preporodnog doba.

Nakon navedenih radova slijedi *Dodatak* koji obuhvaća rad Marine Čavar *Nacrt za životopis Šime Ljubića* (501-506), u kojemu je ukratko opisan Ljubićev životni put, zatim cjelovita *Bibliografija Šime Ljubića* (511-624) poredana kronološki po godinama od 1844. pa do 1996. godine, kao i *Literatura o Šimi Ljubiću* (625-700), također poredana kronološki od 1860. pa do 2008. godine, koje je priredila Josipa Dragičević. U dodatku se nalazi još i *Kazalo imena bibliografije Šime Ljubića i literature o Šimi Ljubiću* (701-707), prikaz skupa pod naslovom *Kronika Međunarodnoga znanstvenoga skupa o Šimi Ljubiću* (709-715) autora Ane Batinić i Vinka Tarbuškovića, zatim *Program skupa* (717-722), kao i *Popis slikovnih priloga* (723-724) i *Kazalo imena* (727-742) što ga je sastavila Josipa Dragičević, te *Napomena* (725-726) glavnog urednika Tihomila Maštrovića.

Zbornik o *Šimi Ljubiću* predstavlja značajan iskorak u proučavanju ovog svestranog znanstvenika koji je dao svoj doprinos pri stvaranju moderne hrvatske znanosti, jer su na jednom mjestu okupljeni radovi hrvatskih i inozemnih stručnjaka koji su ovoj temi pristupili s razli-

čitih aspekata. Zahvaljujući tome, zaokružena je slika o Ljubićevu djelovanju, te su izneseni rezultati najnovijih istraživanja. Važno je napomenuti da je navedeni zbornik jedanaesti u knjižnom nizu *Hrvatski književni povjesničari*, koji objavljuju Hrvatski studiji Sveučilišta u Zagrebu. Nadajmo se da će se taj niz nastaviti te da će se na taj način širem čitateljstvu približiti još uvijek mnogobrojni nedovoljno istraženi hrvatski znanstvenici.

Ana Jura

Godina 1918.: prethodnice, zbivanja, posljedice. Zbornik radova s međunarodnog znanstvenog skupa održanog u Zagrebu 4. i 5. prosinca 2008., ur. Zlatko Matijević, Hrvatski institut za povijest, Zagreb 2010., 343 str.

Devedeseta obljetnica završetka Prvog svjetskog rata bila je povod za organiziranje međunarodnoga znanstvenog skupa pod nazivom *Godina 1918. Prethodnice, zbivanja, posljedice*, koji se održao na Hrvatskom institutu za povijest u prosincu 2008. godine. Svrhu znanstvenog okupljanja i promišljanja ove važne obljetnice ne treba posebno naglašavati, s obzirom na to da je riječ o prijelomnoj godini u europskoj i svjetskoj, pa tako i hrvatskoj povijesti. Godina kojom završava "dugo" 19. stoljeće, kada se iz temelja mijenja stari poredak, prije svega geografska karta Europe, za hrvatsku je historiografiju višestruko zanimljiva s obzirom na to da u tim turbulentnim vremenima nestaje jedna, a ubrzo nastaje druga državna zajednica u kojoj će Hrvati živjeti više idućih desetljeća. Kao plod ovog znanstvenog skupa, dvije godine kasnije tiskan je zbornik radova u kojemu je objavljena većina izlaganja koja tematiziraju i rasvjetljavaju neke teme domaće povijesti (ali i susjednih zemalja) vezane uz završetak Prvoga svjetskog rata i 1918. godinu.

Nakon teksta Ljubomira Antića *Godina 1918. i hrvatska država* (17-20), koji je ovdje poslužio umjesto predgovora, slijedi petnaest znanstvenih rasprava te kazalo osobnih imena (329-342).

U prvom članku zbornika, onom Ivana Bulića pod naslovom *Savez Hrvatsko-srpske koalicije i bana Ivana Skerleca u upravljanju Hrvatskom u vrijeme Prvoga svjetskog rata – značaj i posljedice* (23-47), govori se o savezu koji je sklopljen u trenutku presudnom za hrvatsku političku budućnost. Autor pojašnjava ishodišta, metodologiju i ciljeve Hrvatsko-srpske koalicije, njezino djelovanje i usmjerenje u odnosu na dva politička centra, Budimpeštu i Beograd; bavi se i pitanjem utjecaja Kraljevine Srbije na dolazak Koalicije na vlast u Hrvatskoj 1913., političkim potezima i krizom u periodu prije izbora za Sabor 1913., samim izborima za hrvatski Sabor u prosincu 1913. i izbornom geometrijom, razdobljem na početku rata i ratnim zakonima. Govori se i o sukobu bana Skerleca sa zagrebačkim vojnim zapovjedništvom, o ratnom zasjedanju Sabora i na koncu o pokušaju političke preobrazbe Austro-Ugarske i ostavci bana Skerleca u srpnju 1917. godine.

Rad Violete Herman Kaurić *Ozračje dobrotvornih priredbi održanih u Zagrebu tijekom Prvog svjetskog rata* (49-71) govori o atmosferi u kojoj je održano više od 800 priredbi i koncerata u Zagrebu za vrijeme rata. Same priredbe organizirale su se u dobrotvorne svrhe, posebice u korist invalida i ratne siročadi, ali su služile i promicanju patriotizma. Autorica zaključuje kako je, uz niz posebnosti, tijekom njihova održavanja prevladavao hrvatski nacionalni duh, uz iskazivanje poštovanja prema habsburškoj kruni. Također je zabilježila i potpuni nedostatak ugarskog nacionalnog naboja. Tekst donosi i sedam tabličnih prikaza pojedinih pitanja vezanih uz spomenute humanitarne priredbe, kao što su organizatori i udio pojedinih društava u njihovoj organizaciji, vrste priredbi i svrha održavanja po određenim razdobljima.